

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ที่คนไทยใช้ในการติดต่อสื่อสาร และศึกษาหาความรู้ นอกจากนี้ยังเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นไทย เป็นมรดกอันล้ำค่าที่คนไทยควรภาคภูมิใจ ซึ่งจะคำจุนและจรรโลงชาติให้ดำรงอยู่ได้ด้วยความมั่นคงและเจริญรุ่งเรือง ภาษาไทยจึงมีความสำคัญ ดังนั้นคนไทยทุกคนควรที่จะต้องเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจอย่างต้องแท้ พยายามฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องอยู่เสมอ

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้จัดภาษาไทยไว้ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เป็นกลุ่มวิชาที่มุ่งให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน สำหรับใช้เป็นเครื่องมือที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการจัดเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทย จึงได้เน้นทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน และเขียนเอาไว้ในหลักสูตร

เมื่อพิจารณาถึงทักษะต่าง ๆ แล้ว การอ่านถือได้ว่าเป็นทักษะสำคัญที่สุด ในการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา สแตรง (Strang, 1940 อ้างในปริศนา พุทธสุวรรณ, 2527, หน้า 2) กล่าวว่า ประมาณร้อยละ 80 - 90 การอ่านเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมการเรียนของนักเรียน ดังนั้น การเรียนการสอนภาษาไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนอย่างเพียงพอ และต้องจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนเกิดความชำนาญ ในการที่จะใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง และสามารถเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี วรณี โสมประยูร (2534, หน้า 155) ได้กล่าวถึงการอ่านไว้ว่า ผู้ที่มีทักษะการอ่านที่ดีย่อมได้รับประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านมาก สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้การอ่านไม่ได้หมายความว่าเฉพาะอ่านได้ อ่านรู้เรื่องเท่านั้น หากรวมไปถึงการที่สามารถจับใจความสำคัญจากเรื่องที่ได้อ่านด้วย นอกจากนี้ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2528, หน้า 10) ยังได้กล่าวว่า ผลการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่าน เพราะนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอื่น ๆ สูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร มั่นตะสูต (2526, หน้า 131) ที่กล่าวถึง การอ่านไว้ว่า ผู้ที่มีทักษะการอ่านดี จึงจะสามารถมีความรู้และเรียนรู้

ทักษะอื่น ๆ ได้ดี การสอนอ่านจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา ในหลักสูตรภาษาไทย ได้กำหนดจุดประสงค์การสอนอ่านในขั้นต้น ๆ จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอ่านออกเสียง คำ วลี ประโยค หรือ ข้อความสั้น ๆ และเข้าใจความหมายสิ่งที่อ่าน ส่วนนักเรียนที่เรียนในขั้นสูงขึ้น จะเน้นการอ่านในใจอย่างรวดเร็ว จับใจความสำคัญและวิจารณ์ได้ แต่จากการสอนภาษาไทยที่ผ่านมายังพบว่าไม่ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย เท่าที่ควร ดังที่นั่นคือ พงศกษะวัน (2534, หน้า 1) สรุปได้ว่า เด็กวัย 15 - 25 ปี มีทักษะการอ่านไม่ดีพอ อ่านแล้วจับประเด็นสำคัญไม่ได้ จับได้แต่ข้อปลีกย่อย นอกจากนี้ เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย (2536, หน้า 33) กล่าวว่าเด็กไทยโดยเฉลี่ย มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยไม่ถึงเกณฑ์ โดยเฉพาะในการอ่าน ที่สำคัญนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นจำนวนมากเมื่อไม่เรียนต่อภายใน 1-2 ปี จะกลายเป็นผู้ไม่รู้หนังสือถึง 20% ขึ้นไป สมพงษ์ จิตระดับ (2527, หน้า 9) กล่าวเพิ่มเติมว่า ปัญหาที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียน ยังมีองค์ประกอบอีกหลายประการ เช่น ด้านความพร้อมของนักเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และที่สำคัญคือ ครูผู้สอน ในด้านครูผู้สอน พบว่ามีครูจำนวนมากที่ไม่ได้เรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาเอกมาก่อน จึงไม่มีความถนัดในการสอนภาษาไทย ผู้สอนไม่มีความเข้าใจว่าควรจะสอนอย่างไร การสอนเน้นเพียงให้เด็กจำ แต่ไม่ได้ฝึกทักษะการอ่านอย่างเพียงพอ ไม่ให้ความสำคัญการฝึกคิดวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียน จึงเป็นผลทำให้เด็กคิดนอกเหนือจากเรื่องที่อ่านไม่ได้ ที่สำคัญการสอนของครูยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออก หรือฝึกฝนทักษะทางภาษาอย่างจริงจัง จึงทำให้นักเรียนขาดทักษะทางภาษา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ รวมทั้งไม่สามารถที่จะนำวิชาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ปัญหาการอ่านดังกล่าว พบว่า เกิดจากครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านได้ ประทีน มหาจันทร์ (2530, หน้า 153 - 155) กล่าวถึง ความเข้าใจในการอ่าน ว่ามีความจำเป็นอย่างมากในการอ่านของเด็ก เพราะการอ่านของเด็กทุกระดับชั้น ต้องประกอบด้วยความเข้าใจเป็นสำคัญ ได้แก่ ความสามารถที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ของแนวคิด การกำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่าน และนำความรู้เดิมมาทำความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกเข้าใจในการอ่าน และผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ ครูผู้สอน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดได้ ดังที่เตือนใจ ตันตรงงาม (2526, หน้า 8) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนจะบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี ก็ต้องขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนควรมีความรู้ด้านวิธีสอน การจัดกิจกรรม การเลือกเนื้อหาและบทเรียนที่เหมาะสม องค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นของผู้เรียนได้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน ให้เกิดทักษะการอ่านที่ดีได้ โดยที่ทิกนา แชมมณี (2522, หน้า 1 - 2) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้โดยการทำงานกลุ่มหรือกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียน ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ ทักษะคิด การคิดหาเหตุผลส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ส่งเสริมการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย และนักเรียนจะได้ฝึกหัดการแก้ปัญหาจากการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม นอกจากนี้ พนม ลิมอารีย์ (2529, หน้า 8 - 9) ยังได้กล่าวว่า การเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นี้ยึดหลักสำคัญ 2 ประการ คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กิจกรรมด้วยตนเอง โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มย่อย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เนื้อหา และความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้น กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จึงเป็นวิธีการสอนที่นอกจากจะพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ แล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และสามารถค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ภายหลังจากที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม

เพียเจท์ (Piaget ,1968, p 39-41) กล่าวว่า การนำเอากระบวนการกลุ่มมาใช้กับนักเรียนในชั้นประถมศึกษา นอกจากจะช่วยเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานร่วมกับคนอื่นเป็นหมู่คณะแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้สอดคล้องกับวัยของเด็กอีกด้วย เนื่องจากผลการศึกษาของนักจิตวิทยา พบว่า เด็กในวัย 7-12 ปี สนใจการรวมกลุ่มกับเด็กวัยเดียวกัน และต้องการการยอมรับจากสังคม เด็กจะได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากเพื่อน เช่น การปรับตัวทางสังคม การทำตัวเข้ากับหมู่คณะ ทั้งด้านการพูด การแต่งกาย กิริยามารยาท ตลอดจนแนวความคิด และทัศนคติ เด็กจะเรียนรู้สิ่งเหล่านี้จากเพื่อนโดยการเลียนแบบ ทั้งที่รู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัวก็ได้ ดังนั้น การเรียนการสอนที่ดี นอกจากจะให้นักเรียนได้ทำงานหรือทำกิจกรรมตามลำพังแล้ว ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มที่จัดให้ ควรเป็นกระบวนการอย่างเป็นระเบียบ มีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ เมื่อเด็กประสบปัญหาในขณะทำงาน ครูควรมีวิธีสอนที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ให้เด็กได้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนา ภาคบงกช (2518, หน้า จ) ที่กล่าวว่า วิธีการทำงานเป็นกลุ่มนี้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น และที่สำคัญคือ จะช่วยพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มหรือเป็นหมู่คณะ และปัทมา เทพอัครพงศ์ (2516, หน้า 10 - 12) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน พบว่า การเรียนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ สูงกว่า การเรียนรู้โดยครูเป็นศูนย์กลาง และยังฝึกให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ที่คนไทยใช้ในการติดต่อสื่อสาร และศึกษาหาความรู้ ดังนั้น คนไทยทุกคนควรที่จะต้องเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ พยายามฝึกฝนทักษะ

การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องอยู่เสมอ โดยเฉพาะการเน้นทักษะการอ่านให้กับเด็กในระดับประถมศึกษา ซึ่งจะเป็นการปูพื้นฐานการเรียนรู้จากการอ่าน โดยอาศัยวิธีการจากกระบวนการกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเอากิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดช่างเคี่ยน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนโดยใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย และความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาซึ่งผู้วิจัยนำมาจาก วารสาร นิตยสาร นิทาน หรือหนังสืออื่น ๆ โดยในการคัดเลือกเนื้อหาดังกล่าว ได้พิจารณาให้มีความยากง่าย เหมาะสมกับวัย ช่วงความสนใจ และระดับชั้นของนักเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สูงกว่าก่อนเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสอนโดยใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การเรียนการสอนที่จัดสภาพห้องเรียน บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ครูจัดกิจกรรมทำเป็นกลุ่มให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

แผนการสอนโดยใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง แผนการสอนที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ เพลง เกม สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติ สื่อที่น่าสนใจทั้งของจริงและรูปภาพ เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้การทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน

ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ จับแนวความคิดสรุปใจความสำคัญ และตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความคิดเห็นต่อการเรียนภาษาไทย หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนในด้านความสนใจและความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถาม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
2. เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเพื่อปรับปรุงการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา